

**Sollefteå
kommun**

**MALMÖ
UNIVERSITET**

Institutionen för
Globala Politiska Studier

*Stora penseldrag
helhetsperspektiv*

Vår tids stora samhällsordning

Näsåker i en värld i förändring

Om konsten att värna demokrati och social hållbarhet

*Politiskt ledarskap, social hållbarhet och
medskapande medborgardialog*

Näsåker samskapar 31.1.2022

Hans Abrahamsson

School of Global Studies

Hans.Abrahamsson@globalstudies.gu.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Ett freds- och utvecklingsperspektiv

Ingen utveckling utan fred

Ingen fred utan utveckling

Utan rättvisa vare sig utveckling eller fred

Global utblick

AGENDA 2030
- globala målen för hållbar utveckling

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Forskningsstudie

Samhällsförändring

Social Hållbarhet

Medborgardialog

www.omvarldskunskap.se

Följeforskare

– pilotprojekt Trygghet

Den Stora Omdaningen i vår tid

Tre processer i samverkan
som flätar ihop det lokala med det globala
och skapar *glokala* utmaningar

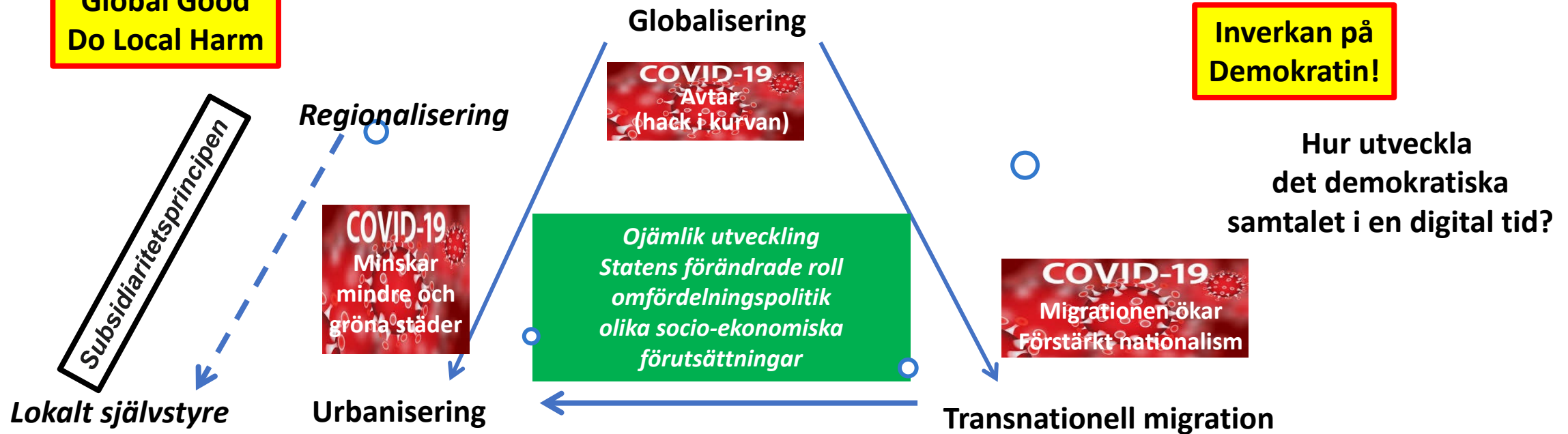
Klimatförändringar
Skogsbränder
Stigande havsnivåer
150 miljoner klimatflyktingar?

Digitalisering
Artificiell intelligens
Robotisering
Nära Vård!!

Inverkan på
arbetslivet

**Global Good
Do Local Harm**

**Inverkan på
Demokratin!**

Vi står inför en helt ny situation

Vår tids Stora Samhällsömdaning handlar inte om någon *transition* (övergång från en känd punkt till en annan) utan om en *transformation* (förändrade produktionsmetoder, konsumtionsmönster, maktstrukturer och sociala relationer).
Behovet av att tänka nytt och göra annorlunda

Den Stora Omdaningen i vår tid

Tre processer i samverkan

som flätar ihop det lokala med det globala och skapar **glokala utmaningar**

**Governance Gap
Global Disorder**

Globalisering

**Ojämn utveckling
Nya konfliktmönster**

Minskade klyftor

**Universella – alla länder
Odelbara - synergieffekter**

**Jämlikhet och inkludering
i centrum**

**Anpassning till
lokala förhållanden**

**Sveriges
Kommuner
och Landstir**

**GLOKALA
SVERIGE**

**Barnfattigdom
utan frukost till skolan**

**Ensamstående kvinnor
Dålig pension – Under
Fattigdomstrecket
Hög i Norden**

Urbanisering

**Klimatförändringar
Social polarisering**

Inkluderande utveckling

**Ett förändrat politiskt landskap
Präglat av social oro**

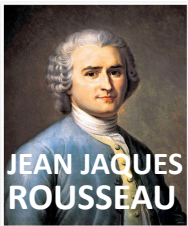
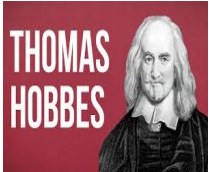
Transnationell migration

**Främlingsfientlighet
Nationell populism**

Mänskliga rättigheter åt alla

Samhällsordningens *nationella* utmaningar

Globalisering, det politiska rummet och nationalstatens förändrade roll

Välfärdens och det sociala kontraktets betydelse för fred- och utveckling

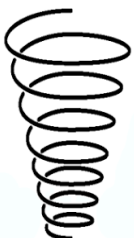
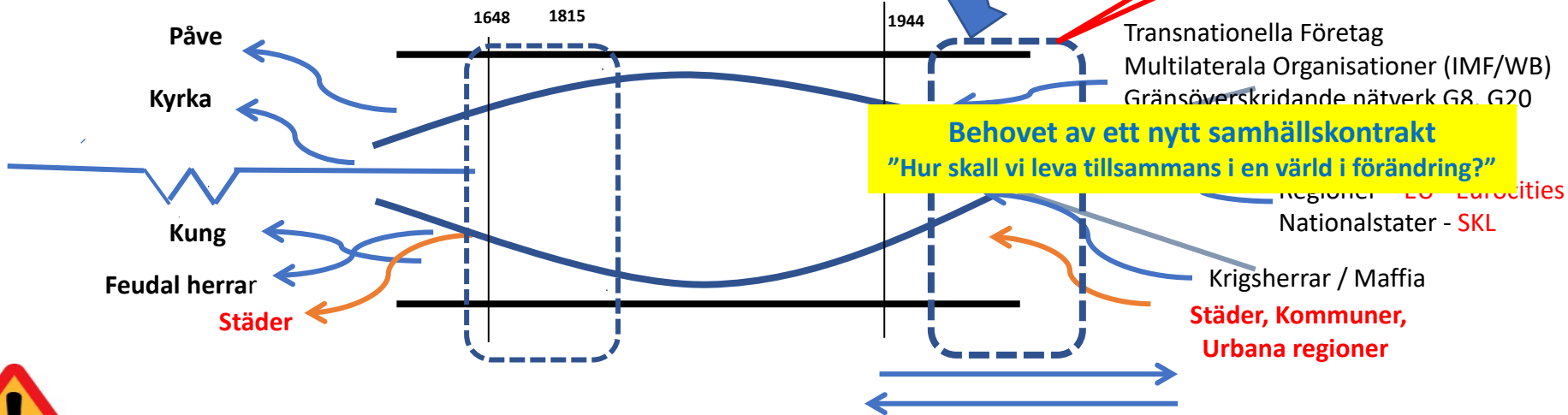
...ngen i ett historiskt perspektiv

2
Demokratiskt underskott
Allt svårare att påverka de beslut som får allt större inverkan på vardagslivet.

Fram t.o.m trettioåriga kriget
pre-Westfalisk Ordning
Disorder

Westfalisk Ordning
Government
Nationalstaten

Post-Westfalisk ordning
Governance
Flernivå partnerskap

Utrymme för statlig omfördelningspolitik och finansiering av välfärden minskar
rädsla och osäkerhet och *urholkar trygghet, förändringsbenägenhet och tillit*

Nya konfliktlinjer
Socioekonomisk (materiella villkor) och Sociokulturell (erkännande, representation) ojämlikhet (orättvisa)

Vår tids *regionala* samhällsutmaningar

De nationella produktionssystemens omställning till

Globala förädlingskedjor

minskar nationalstatens betydelse
och skapar en ny ekonomisk geografi
uppbyggd kring urbana regioner

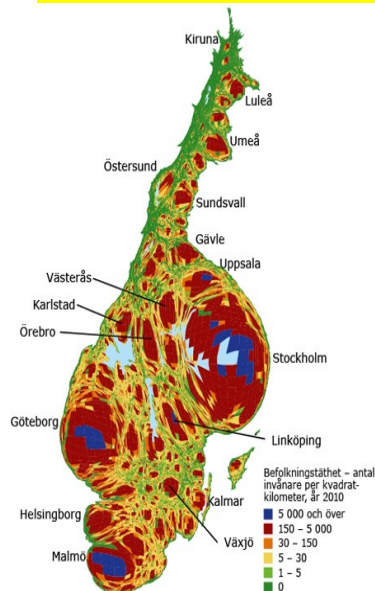
Geografisk segregation
skapar mentala (koloniala) attityder
och strukturer som
förstärker relationen
Centrum - Periferi

Sverige – ett av världens
mest urbaniserade länder
men städerna fortsätter att
växa snabbast i Europa!

*Från en efterfrågestyrd
regional omfördelningspolitik
till en utbudsstyrd tillväxtfrämjande
regional utvecklingspolitik*

Det gör också den
regionala ojämlikheten !!
SNS Analys nr 33 – Januari 2016

Myndigheter överger
Landsbygden 1997 – 2017
Minskning antal serviceställen
Med 37 % från 1559 till 982

Ojämn utveckling
inom och mellan
urbana regioner liksom
inom och mellan kommuner

Utvecklingsteorins och
Regionalpolitikens
pånyttfödelse
Rural – Urban Nexus

Tillgängligheten till vård minskat dramatiskt
på grund av privatisering (Vårdvalssystemet).
Hela 88% etablerades direkt i områden
med befintligt gott utbud (storstadsområden)

Det politiska landskapets nya konfliktlinjer

Socioekonomisk (materialitet) och sociokulturell (identitet, värdegrunder) ojämlikhet

Individnivå

Inkluderad *Anywhere*

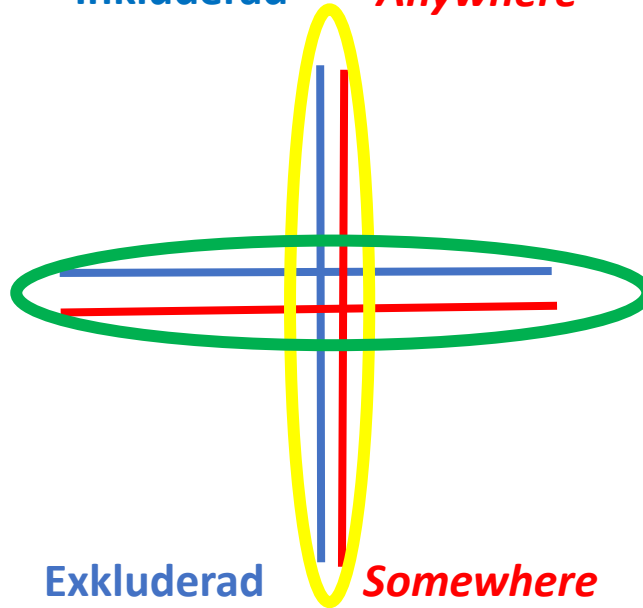

Den representativa demokratin hanterar de vertikala dimensionerna (individnivån - ofta individuella "oreflekterade åsikter" – medias roll).
Levnadsundersökningar !

Gruppenivå

Funktionell tillväxt
Marknadsekonomi

Gesellschaft
"Society"
Demos

Territoriell (lokal)
resursmobilisering

Gemeinschaft
"Community"
Ethnos

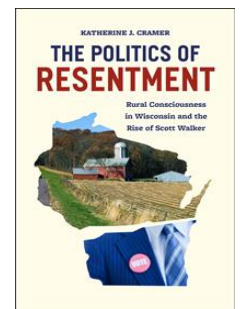
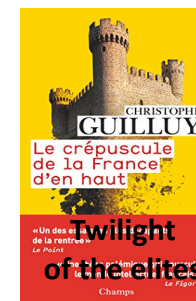
Places that don't matter
Tätort (centrum) – glesbygd (förort)
Geografisk segregation

Exkluderad *Somewhere*

En ojämlik utveckling och tron på en självreglerad
marknad skapar grund för politiskt missnöje

Den socioekonomiska och den sociokulturella
ojämlikheternas horisontella dimensioner
förstärker behovet av att komplettera
den representativa demokratin med en
"perspektivdemokrati"

People that don't matter
Arbetsmarknadsdiskriminering
Bostadssegregation

Samhällsordningens *lokala* utmaningar

Global nätverksproduktion
Arbetsmarknadens polarisering:
Inkomstklyftor – ojämn utveckling

Världs-
ordning

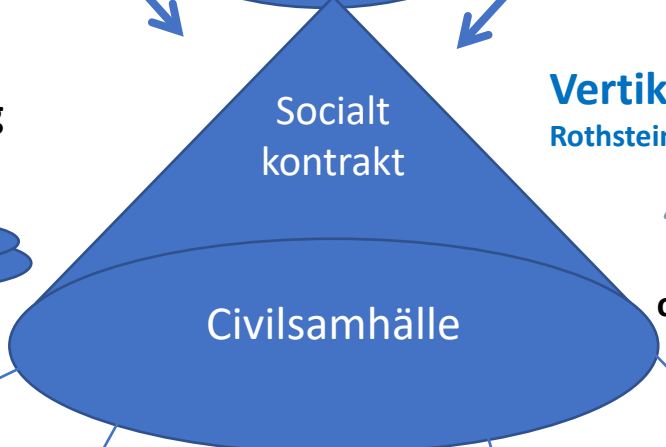
Krav på makroekonomisk
balans - budgetrestriktioner
Ekonomiska nedskärningar och
minskade offentliga och
sociala åtaganden

Nationalstat
*Från intern till
extern legitimitet*

Det sociala kontraktets upplösning
Rädsla och osäkerhet minskar trygghet
förändringsbenägenhet och tillit

Etablerade föreningar
professionalisering

Civilsamhällets tudelning
Sociala rörelser - Lösa nätverk
(engagerade samhällsmedborgare)

Samhörighetsekonomins "Vi-grupper", sub-kulturer
"gängbildningar", flyktiga nätverk (primär-/gemenskapsgrupper)

Upplevd diskriminering
Epistemiskt våld
Exkluderingens identitet

Informella trygghets-, försörjnings- och rättssystem – risken för dolda maktordningar

Statens förändrade roll

När staten drar sig tillbaka
från det politiska rummet
ökar utrymmet för kommuner
och deras nätverk.

Urbaniseringens

utmaningar

Urbaniserings- och tillväxttakt

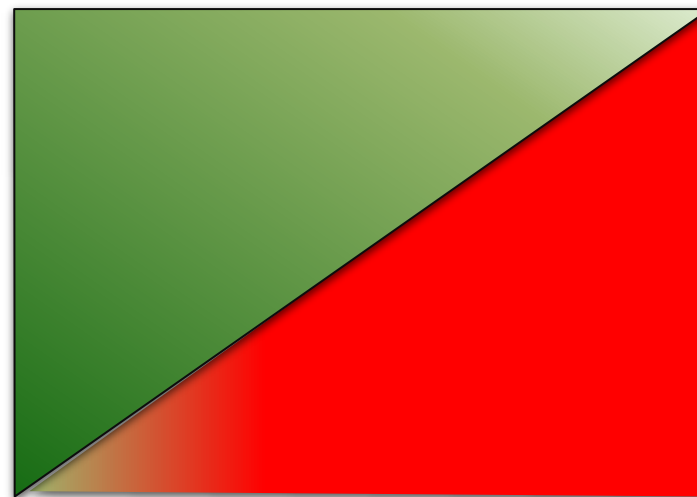
Finansieringsgap
Inkomst- hälsoklyftor

SPÄNNINGSFÄLT

När det globala möter det lokala

Lokal nod för
hållbar utveckling
och global styrning

Slagfält för
sociala
konflikter

Rörelseriktningen är politiskt påverkbar !

Konsten att hantera komplexa samhällsfrågor
och värna om social hållbarhet

KOMPLICERADE OCH KOMPLEXA SAMHÄLLSFRÅGOR

Politikens och förvaltningars behov av att visa
handlingskraft: risk för att förenkla eller förtränga (*Prokrastinering*)

New Public Management
Viktigare att göra saker och ting
på rätt sätt än att göra rätt saker

*Makt, mod och insikt
för att göra annorlunda*

Att göra som alltid, bara mer och bättre

Komplicerade problem kan hanteras
genom god ingenjörskonst och
med hjälp av beprövade erfarenheter

Known Knowns, known unknowns

Synliga och mätbara - oföränderliga

Vår tids Komplexa samhällsfrågor
Unknown unknowns, unknown knowns

* Kan inte förutses, föreställas – **inga beprövade erfarenheter**

* Många inblandade - **ojämlika maktförhållanden**
medför **olika perspektiv** på problemets orsak och lösning

* Låg generaliserbarhet, varje situation är **unik**,
i konstant **förändring**. Sättet på vilket
den kan hanteras är ej **manualiserbart**.

Problemen kan bara formuleras
och åtgärder identifieras
tillsammans med de
som är berörda
*Tillitsbaserad
Samhällsstyrning
med medborgarna*

17

Medborgardialog
i komplexa frågor

ERFARENHETER FRÅN UTVECKLINGSARBETE
2015-2018

Att ompröva synen på makt
makt *till* någonting istället för makt *över* något
Vikten av maktdelning: problemformulering - tolkningsföreträdet

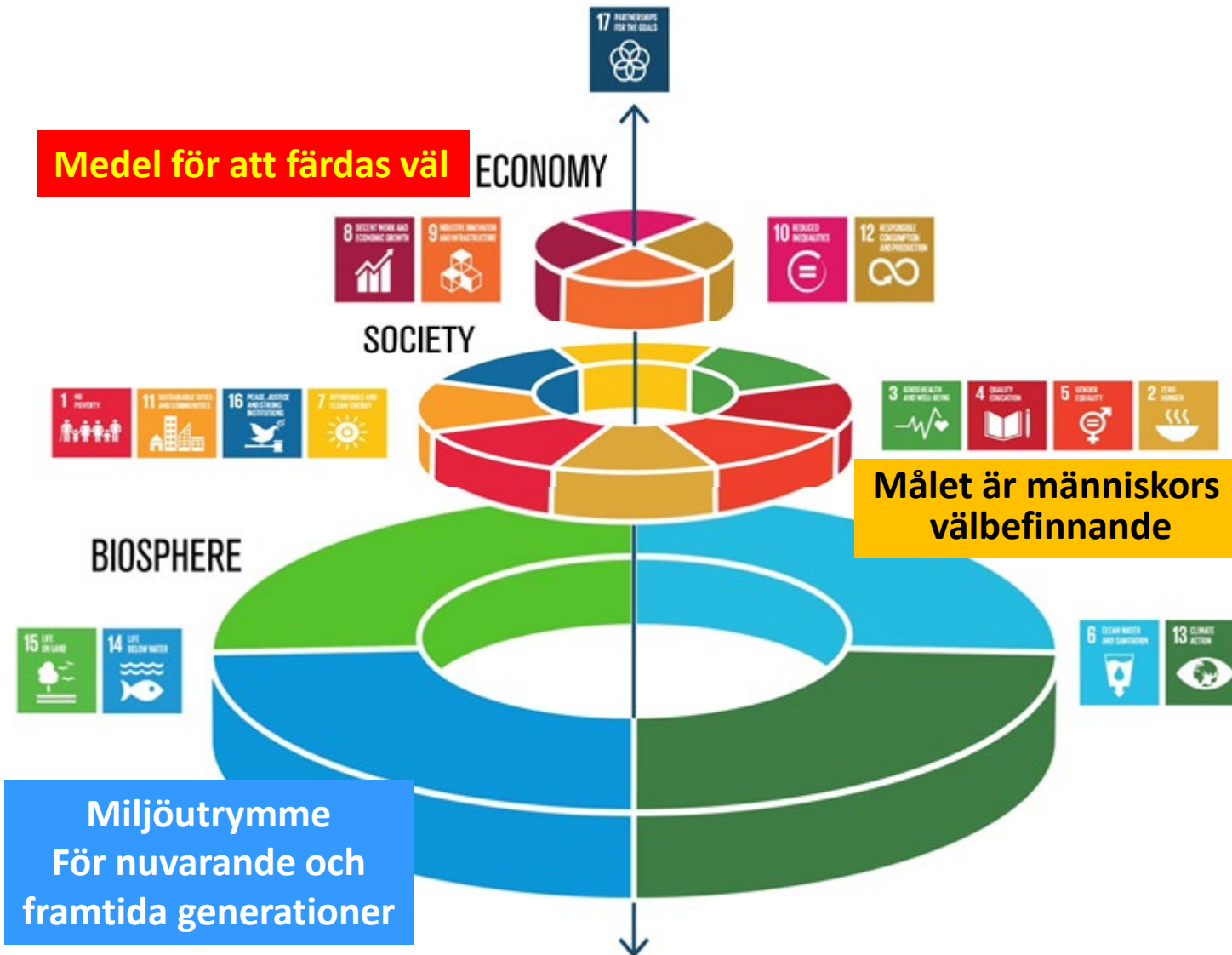
Svårigheter att förstå orsak - verkan

"The problem
of the problem
is the problem"

Om
komplexa
frågor hanteras
som om de vore
komplicerade
Risk för att:
*Ensamma experter
utredar och föreslår
standardiserade lösningar
Lokala förhållanden negligeras
Dynamiken i frågan underskattas
och legitimitet och tillit eroderar*

Hållbarhetens olika dimensioner

Att gå från ord till handling
"walk the talk"

1972

FN håller sin första miljökonferens med Stockholm som värdstad.

Målkonflikter

konflikter - makt - motstånd

Prioriteringar på kort- och på lång sikt

SPÄNNINGSFÄLT

GRO HARLEM BRUNDTLAND

Den hållbara utvecklings dimensioner

Ekonomisk utveckling

Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Ekologisk hållbarhet

Mål 12: Främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

Makt, mod och insikt för att göra annorlunda

Den post-politiska kommunen

Produktionsnätverkens fyra "mantra"

i sin strävan efter global konkurrenskraft

TILLVÄXT,

KREATIVITET

INNOVATION

ATTRAKTIVITET

formar utvecklingstänkandet i svenska kommuner och urbana regioner

FN-konferensen i Rio 1992

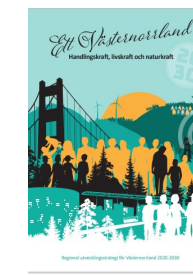

RIO+20
United Nations
Conference on
Sustainable
Development

2012

*Regional utvecklingsstrategi (RUS) 2007 - 2017
Framtid Västernorrland 2011 - 2020
Vi bidrar starkt till Sveriges tillväxt och välfärd genom vår export, en hållbar leverans av råvaror och energi...*

Socialt hållbar utveckling

Tre omtvistade idéhistoriska värdegrunder:
Kan bara definieras tillsammans med ortens medborgare –
de som bor, arbetar eller vistas på orten

Tre synvänder

Som förstärker möjligheterna
att tillgodose värdegrunderna

2. Från negativ till
positiv säkerhet

Säkerhet

Human Security
Trygghet
Förutseende

Hur upplever
människor sin egen och
sin familjs trygghet?

Sysselsättning
Företagsklimat
Civilsamhälle/Föreningsliv

Social Hållbarhet

Det handlar om folkhälsa och om
våra barns uppväxtvillkor
och livskvalitet

Definieras genom
Förhandling

Samhällets
Resursstarka delar
Parlamentarism
Repr. demokrati
Politiska partier
Civilsamhället
Föreningsliv

Staten
Realism
konservatism

svag

målkonflikter

stark

målkonflikter

målkonflikter

Utveckling

Human Development
Inkluderande
Självförverkligande

Marknaden
Liberalism

1. Från urbana normer till
Samband mellan stad och land

Hur självskattar
människor sin hälsa
och sitt välmående?

Bostadsstandard
Skolresultat ?

Civilsamhället
Socialism

Rättvisa

Human Rights
Jämlikhet
Erkännande
Samhörighet
Delaktighet

Integration/Segregation
Inkomst-
hälsoklyftor

Hur tänker människor
kring sin möjligheter
till politiskt inflytande

3. Från att betrakta människor som objekt
Till att betrakta dem som subjekt

INKLUDERANDE UTVECKLING

Omröva synen på sambanden mellan tillväxt och välfärd

Vår tids produktionssystem förändrar sambanden mellan tillväxt och välfärd
Innovation och kreativitet kräver ökad kognitiv förmåga och medskapande
Folkhälsans betydelse

Synvänder

Välfärd
"crowding out/
crowding in"

Social Hållbarhet

Ny välfärdsregim

Proportionell universalism

(a) *Generell välfärdspolitik*

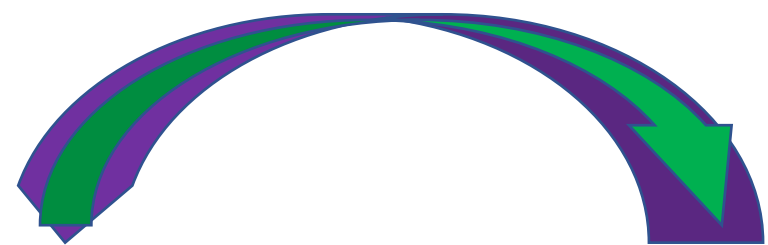
Stötdämpare för att hantera målkonflikterna

(b) *Riktad Social investeringspolitik*

Ökad heterogenitet medför skilda behov och förutsättningar

Kompensatoriskt ansvar

Inte en fråga om omprioritering

Välfärdens politiska och sociala betydelse
Tron på den kollektiva förmågan

Offentlig sektor – gemensam sektor
Work / labour – oavlönat arbete
Medborgarlön/samhällstjänst

Utvecklingsteorins pånyttfödelse (exportdriven tillväxt) och/eller territoriell (lokal resursmobilisering)

En kommunal utveckling för alla

Ekonomisk tillväxt
Ekonomisk och Ekologisk hållbarhet

Ny tillväxtregim

(a) Att definiera & mäta tillväxt

Frikoppling: Livskvalitet/välbefinnande

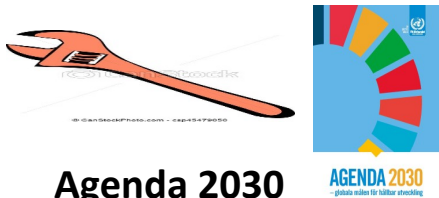
(b) *Produktionsinriktning*

Ökad lokal resursmobilisering medger gradvis minskat exportberoende

(när- och hemmamarknadens betydelse)

Förstärk samspelet mellan stad och land
Offentlig upphandling som incitament till lokal resursmobilisering

Agenda 2030

AGENDA 2030
- globala målen för hållbar utveckling

ett transformativt verktyg
förbinder det lokala specifika
med det globalt universella
att skapa sin identitet hitom
och bortom nationalstaten

**ANOTHER
DEVELOPMENT**

DI GASELL 2021

Industriinvesteringar lyfter norra Sverige

Två Norrlandslän är bland de mest gaselltäta i landet. "Det är otroligt drag häruppe, eller är på väg att bli", säger Hans Andersson regionchef för Svenskt Näringsliv i Norrbotten.

Publicerad: 21 oktober 2021, 19:03

DAGENS NYHETER

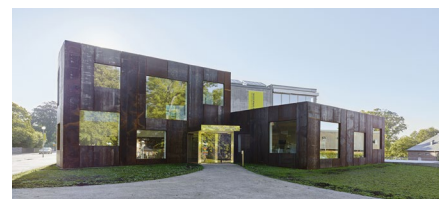
Po Tidholm: Här är 17 handfasta råd om Norrland till den nya regeringen

UPPDATERAD 2022-01-24 PUBLICERAD 2022-01-23

Kasino eller Konsthall i Övertorneå ?

5300 lokala utvecklingsgrupper
350 i VästerNorrlands län

Nerväxt är det enda hållbara alternativet

Giorgos Kallis
NERVÄXT

2

"Vägledningen erbjuder ett ramverk som anger att det skyddsvärda är tillit, det som notat är försämrade livsvillkor."

Sociala risker

Hot mot det skyddsvärda
Öka säkerheten!

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Freds- och utvecklingsforskningen skiljer på "negativ fred" (otillräcklig) och "positiv fred" utvecklingsaspekten

Synvändor
Från negativ till positiv säkerhet

Förmåga att hantera komplexa samhällsfrågor

Social oro som politiska uttryck otillfredsställda behov

Social oro som en icke önskvärd händelse

Social Tillit är det skyddsvärda

Fokus på sociala risker och på individen

Horisontell tillit
(sammanlänkande/ överbyggande)
Socialt kapital
Samhällskontraktets alternativa normer
Upplevd trygghet

Fokus på tillit och strukturer
Positiv (offensiv) Säkerhet
Tillitsskapande och trygghetsfrämjande åtgärder
Individuell och Kollektiv förmåga
Förebygga, Främja relationsbyggande bemötande
Underifrån

Negativ (defensiv) Säkerhet
Brottsförebyggande åtgärder
Institutionell förmåga
Stängsel, Kontroll, Övervakning
Regelbunden visitering
Bekymringsamtal
Ovanifrån

Vertikal tillit
(Förvaltningens mottagarkapacitet)
Institutionellt kapital
Kontroll av det offentliga rummet
Faktisk säkerhet

ATT VÄNDA UTVECKLINGEN
- från utsatta områden till trygghet och delaktighet

**Problemet är inte utanförskapet
det är innanförskapet !**

Demokrati/
Delaktighet/
Dialog

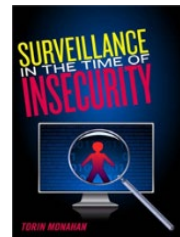

Föräldrarnas förslag i 34 punkter

Övervakning/
Kontroll
Regeringskansliet

34-punktsprogrammet: Regeringens åtgärder mot gängkriminaliteten

Trygghetsparadoxen

Synvänder

Att komplettera den representativa demokratin med en perspektiv demokrati

Hur skall vi Teva tillsammans i en värld i förändring ?

Forum för dialog och mänskliga rättigheter

Makt och medskapande

Den sociala ingenjörskonsten har gått ur tiden
Att bygga ett samhälle *med människor och inte för människor*
Komplexa samhällsfrågor ifrågasätter vem som har *Problemformuleringsinitiativet och tolkningsföreträdet*

*Kollektiv förmåga
Mobilisering och handling
Att påverka samhällsutvecklingen genom att dra åt samma håll*

STRUKTURELLA & PROCEDURMÄSSIGA HINDER

Rädsla för medborgaren!

Att ge upp sitt problemformuleringsinitiativ och sitt tolkningsföreträde
Ompröva synen på makt
makt över eller makt till
Medborgarpanel
Medborgarbudget

När gamla rörelser möter nya rörelser?

Folkbildningens roll under den första stora omdaning

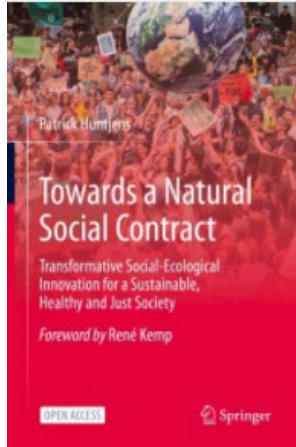
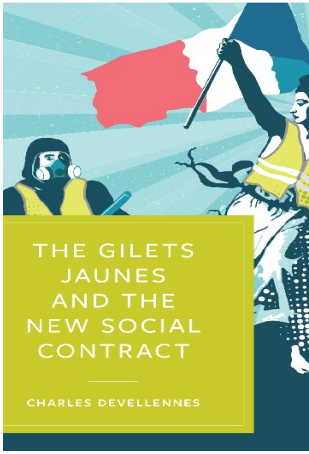
Ett lokalt samhällskontrakt

Behovet !!

Förutsättningarna ?

Utformningen ???

ANOTHER DEVELOPMENT
Från ett antropocentriskt (människan i centrum)
till ett ekocentriskt perspektiv (ekosystemet i centrum)

Global utblick

Tillsammanskontrakt

<https://www.youtube.com/watch?v=BQvXFVVFniI>

”För att möta samhällets demokratiska utmaningar behöver vi återskapa det demokratiska samtalet för att stärka den representativa demokratin och öka tilliten mellan den politiska organisationen och medborgarna”

Dags för Kollektiv reflektion

**Kände ni igen Er?
Vilka perspektiv saknas ?
Vilka hinder ställs ni inför
som förändringsagenter?**